

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

285

Innowacyjność w rozwoju lokalnym i regionalnym

Redaktorzy naukowi

Danuta Strahl

Dariusz Głuszczyk

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-341-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Beata Bal-Domańska: Inteligentna specjalizacja a spójność społeczna regionów państw Unii Europejskiej – ocena relacji z wykorzystaniem modeli panelowych	11
Dorota Czyżewska: Konkurencyjność regionu uczącego się – ujęcie konceptualne	20
Piotr Dzikowski, Marek Tomaszewski: Systemy współpracy innowacyjnej z perspektywy wielkości przedsiębiorstw przemysłowych na terenie województwa lubuskiego w latach 2008-2010	29
Dariusz Głuszczyk: Regionalna polityka innowacyjna – dualność i jej zasady	38
Bartłomiej Jefmański: Statystyczna analiza regionalnego zróżnicowania Polski pod względem wdrażania koncepcji zarządzania różnorodnością w przedsiębiorstwach.....	46
Ewa Kusideł: Prognozy konwergencji gospodarczej województw Polski do roku 2020	55
Małgorzata Markowska, Bartłomiej Jefmański: Zastosowanie rozmytej analizy skupień do oceny zmian inteligentnej specjalizacji polskich regionów.....	65
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl: Regiony polskie na tle europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na charakterystyki inteligentnego rozwoju	78
Zbigniew Przygodzki: Inwestycje w kapitał ludzki w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw – wyzwania dla polityki rozwoju kapitału ludzkiego w regionie łódzkim	90
Dorota Sikora-Fernandez: Inteligentna administracja publiczna jako element <i>smart cities</i> w Polsce	103
Iwona Skrodzka: Kapitał intelektualny Polski na tle krajów Unii Europejskiej.....	112
Elżbieta Sobczak: Efekty strukturalne zmian zatrudnienia według sektorów zaawansowania technologicznego w regionach europejskich.....	123
Anna Sworowska: Racjonalizacja procesów innowacyjnych we wdrażaniu strategii rozwoju regionu	134
Marek Szajt: Potencjał kapitału intelektualnego a wzrost gospodarczy regionów.....	144
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska: Przemysłowe łańcuchy dostaw w kształtowaniu aktywności innowacyjnej województwa zachodniopomorskiego w latach 2009-2011	157

Mariusz Wiśniewski: Ocena stopnia zróżnicowania polskich regionów ze względu na formy wsparcia rolnictwa.....	167
Magdalena Wiśniewska: Procesy innowacyjne a działania władz miejskich – wybrane problemy i przykłady.....	179

Summaries

Beata Bal-Domańska: Smart specialization vs. social cohesion in the cross-section of the European Union regions – assessment of relations applying panel models	19
Dorota Czyżewska: Learning region's competitiveness – a conceptual approach	28
Piotr Dzikowski, Marek Tomaszewski: Innovative cooperation systems from the perspective of the size of the industrial enterprises in Lubuskie Voivodeship in the years 2008-2010.....	37
Dariusz Głuszcuk: Regional innovation policy – duality and its principles.	45
Bartłomiej Jefmański: Statistical analysis of regional differences in implementing the concept of diversity management in enterprises	54
Ewa Kusidel: Economic convergence forecasts for Polish regions to the year 2020	64
Małgorzata Markowska, Bartłomiej Jefmański: Fuzzy clustering in the evaluation of intelligent specialization of Polish regions	77
Małgorzata Markowska, Danuta Strahl: Polish regions against the background of the European regional space regarding smart development characteristics	89
Zbigniew Przygodzki: Investments in human capital in the sector of small and medium-sized enterprises – challenges for human capital development in the region of Łódź	102
Dorota Sikora-Fernandez: Intelligent public administration as an element of “smart cities” concept.....	111
Iwona Skrodzka: Intellectual capital of Poland and the European Union countries	122
Elżbieta Sobczak: Workforce structural shifts effects by sectors of technical advancement in European regions.....	133
Anna Sworowska: Rationalization of innovation processes for implementing regional development strategy	143
Marek Szajt: Potential of intellectual capital and the economical growth of regions.....	156
Arkadiusz Świadek, Katarzyna Szopik-Depczyńska: Industrial supply chains in the formation of innovation activity of West Pomeranian Voivodeship in the years 2009-2011	166

Mariusz Wiśniewski: Assessment of Polish regions diversification in terms of farming support forms.....	178
Magdalena Wiśniewska: Innovative processes in cities – some problems and examples	187

Dorota Czyżewska

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

KONKURENCYJNOŚĆ REGIONU UCZĄCEGO SIĘ – UJĘCIE KONCEPTUALNE*

Streszczenie: Procesy konkurowania obserwowane we współczesnej gospodarce dotyczą już nie tylko przedsiębiorstw, ale także gospodarek narodowych czy regionów. W literaturze przedmiotu szczególne miejsce przypada koncepcji regionu uczącego się – jednego z najnowszych terytorialnych modeli innowacji; niektórzy badacze dopatrują się w nim syntezy wcześniej powstałych koncepcji, podkreślając jego znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez powiązanie procesu regionalnego uczenia się i unikalnych charakterystyk danego regionu. Artykuł stanowi próbę konceptualnego ujęcia konkurencyjności regionu uczącego się. Wychodząc od pojęć „region uczący się” oraz „konkurencyjność regionu uczącego się”, autorka omawia determinanty oraz mierniki służące pomiarowi konkurencyjności regionu uczącego się.

Słowa kluczowe: region uczący się, konkurencyjność, procesy uczenia się.

1. Wstęp

Kwestia konkurencyjności stanowi jedno z podstawowych zagadnień badawczych nauk ekonomicznych, związanych w dużej mierze z postępującą globalizacją gospodarki światowej, rozwojem technologii informatycznych i telekomunikacyjnych oraz kształtowaniem się gospodarki opartej na wiedzy. Pojęcie konkurencyjności, początkowo odnoszone jedynie do przedsiębiorstw, zaczęło być stosowane także w odniesieniu do krajów, miast, regionów czy innych jednostek terytorialnych. Współcześnie regiony są silnie zaangażowane w proces konkurowania w celu wzmocnienia ich pozycji gospodarczej. Konkurowanie regionów przybiera różne formy: od bezpośredniego konkurowania władz regionu o poszczególne projekty bądź realizację wydarzeń kulturalnych, sportowych czy gospodarczych do bardziej subtelnym form pośrednich. Przedstawiciele władz i/lub instytucji regionalnych konkurują o inwestycje bezpośrednie krajowe lub zagraniczne, wysoko wykwalifi-

* Artykuł powstał w ramach realizacji projektu badawczego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki o numerze N N114 146240 pt. „Ośrodki wspierania innowacji a konkurencyjność regionalna na przykładzie regionu uczącego się Rodan-Alpy”.

kowanych pracowników, pozyskiwanie subwencji i innych form wsparcia z budżetu centralnego, środki pomocowe UE i innych organizacji międzynarodowych, lokalizację agend i instytucji rządowych, mobilny kapitał i turystów, organizowanie imprez sportowych, takich jak np. igrzyska olimpijskie czy mistrzostwa świata w piłce nożnej [Bristow 2010, s. 16; Domański 2011, s. 24].

Region uczący się (*learning region*) stanowi jeden z najnowszych terytorialnych modeli innowacji. W niniejszym artykule definiuje się go jako region, w którym aktorzy regionalni są czynnie zaangażowanymi we współpracę i uczestniczą w procesach wymiany wiedzy, pomysłów oraz uczenia się celem tworzenia innowacji i budowania przewagi konkurencyjnej regionu. Proces uczenia się implikuje zdolność regionu uczącego się do modyfikowania podejmowanych kierunków działań w wyniku zmiany warunków społeczno-gospodarczych. Niektórzy badacze dopatrują się w koncepcji regionu uczącego się syntezy wcześniej powstałych modeli [Moulaert, Sekia 2003], podkreślając jego znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez połączenie procesu regionalnego uczenia się i unikalnych charakterystyk danego regionu [Boekema i in. 2000]. Przyjmuje się ponadto, iż każdy region jest regionem uczącym się, różnica między nimi wynika natomiast z tego, w jakim stopniu poszczególne regiony realizują charakterystyki *learning region* definiowane w literaturze przedmiotu.

Pojęcie konkurencyjności regionu uczącego się wywodzi się od terminu „konkurencyjność regionalna” oraz od charakterystyk regionu uczącego się zdefiniowanych w literaturze [Czyżewska 2012, s. 112-113]. Biorąc pod uwagę procesy globalizacyjne zachodzące w gospodarce światowej, przyjmuje się ujęcie konkurencyjności regionu uczącego się jako dynamicznego procesu i określa się ją jako zdolność regionu do przystosowywania się do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej oraz do tworzenia nowych warunków rozwoju przyczyniających się do utrzymania bądź wzmocnienia pozycji regionu w ujęciu krajowym i międzynarodowym.

Celem artykułu jest zarysowanie koncepcji konkurencyjności regionu uczącego się poprzez wskazanie jej determinant oraz mierników służących do jej pomiaru.

2. Determinanty konkurencyjności *learning region*

Ze względu na złożony charakter pojęcia konkurencyjności regionu uczącego się w literaturze wskazuje się na liczne determinanty ją kształtujące (tabela 1). Oparcie gospodarki regionu uczącego się na wiedzy, a także na współpracy wszystkich aktorów regionalnych w formie powiązań sieciowych zapewnia tworzenie efektów synergii poprzez proces interaktywnego, instytucjonalnego oraz organizacyjnego uczenia się. Elastyczność systemu produkcyjnego, a także systemu zarządzania w regionie uczącym się jest z kolei warunkiem zdolności regionu uczącego się do przystosowywania się do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej. Aktorzy regionalni – w sposób ciągły zaangażowani w proces podnoszenia swoich kwalifikacji oraz wymianę wiedzy i doświadczeń opartą na zaufaniu – a także rozbudowa-

na infrastruktura komunikacyjna oraz sektor naukowo-badawczy przyczyniają się do tworzenia nowych warunków rozwoju prowadzących do utrzymania bądź wzmocnienia pozycji regionu w ujęciu krajowym i międzynarodowym. Szczególna rola przypisana ośrodkom wspierania innowacji wynika z ich kluczowej roli w animowaniu współpracy między aktorami regionalnymi w obszarze działalności innowacyjnej zarówno wewnątrz regionu uczącego się, jak i w ujęciu krajowym i międzynarodowym. Działalność ośrodków wspierania innowacji w formie pośredniczenia we współpracy między instytucjami naukowo-badawczymi a przedsiębiorstwami, mającej doprowadzić do transferu wiedzy i obopólnych korzyści oraz aktywizowania ludzkiej innowacyjności, kreatywności i przedsiębiorczości w perspektywie długoterminowej, buduje pozycję konkurencyjną regionu uczącego się. Istotne wydaje się ponadto, że zaproponowana typologia czynników konkurencyjności *learning region* nie ma charakteru zamkniętego, stąd poszczególne regiony uczące się mogą konkurować także, wspierając się na innych determinantach, co potwierdza tezę, że konkurowanie regionów odbywa się przy wykorzystaniu czynników rzadkich, cechujących się dodatkowo zmiennością w czasie.

Tabela 1. Typologia determinant konkurencyjności regionu uczącego się

Determinanta	Elementy składowe
Struktura gospodarki oparta na wiedzy i kreatywności	Struktura branżowa gospodarki
	Struktura miejska regionu
	Struktura zatrudnienia w regionie
Zasoby ludzkie w sposób ciągle uczestniczące w procesach uczenia się	Jakość zasobów ludzkich (zdolność uczenia się, kreatywność)
	Mobilność zasobów ludzkich
Sektor naukowo-badawczy	System naukowo-badawczy
	Zasoby ludzkie przeznaczone na działalność B+R
	Nakłady na działalność B+R
	Produkcja naukowa
	Relacje nauka-biznes
Ośrodki wspierania innowacji	
Infrastruktura komunikacyjna zorientowana globalnie	Infrastruktura transportowa
	Technologie informatyczne/Internet
Powiązania sieciowe między aktorami regionalnymi oparte na zaufaniu	
System zarządzania w regionie oparty na elastycznych ramach regulacyjnych i adaptacyjności	
Powiązania aktorów regionalnych na poziomie krajowym i międzynarodowym	Współpraca regionu z innymi regionami na poziomie krajowym
	Współpraca regionu z innymi regionami na poziomie międzynarodowym

Źródło: opracowanie własne.

Niezależnie od sposobu pogrupowania determinant konkurencyjności regionu uczącego się daje się zauważyć ich istotne podobieństwo do czynników rozwoju regionalnego. Zestawiając czynniki konkurencyjności regionu uczącego się z czynnikami rozwoju regionalnego, należy zauważyć, że te same czynniki, które decydują o konkurencyjności danego regionu, determinują także jego rozwój regionalny i podlegają ponadto ewolucji w czasie: od tradycyjnego ujęcia w postaci ziemi, pracy i kapitału do determinant o niematerialnym charakterze, odwołujących się m.in. do wiedzy, innowacji, powiązań sieciowych, współpracy międzynarodowej [Szymła 2000, s. 33-40; Gorzelak i Jałowiecki 2000, s. 12-16; Domański 1997, s. 31-32]. Konkurencyjność regionu uczącego się oraz rozwój regionalny są pojęciami wzajemnie powiązаныmi, stąd także determinanty odnoszące się do obu tych pojęć są w znacznej mierze zbliżone bądź tożsame.

3. Mierniki konkurencyjności regionu uczącego się

Do pomiaru konkurencyjności regionu uczącego się wykorzystuje się różnorodne mierniki (wskaźniki) uwzględniające jej wieloaspektowość. Na etapie doboru mierników prostych, służących badaniu konkurencyjności w ujęciu regionalnym, należy kierować się następującymi zasadami: istotnością z punktu widzenia analizowanych zjawisk, jednoznacznością i precyzyjnością zdefiniowania, wyczerpaniem zakresu zjawiska, logicznością wzajemnych powiązań, zachowaną proporcjonalnością reprezentacji zjawisk cząstkowych, mierzalnością (możliwością liczbowego wyrażenia poziomu cechy) oraz dostępnością i kompletnością informacji statystycznych dla badanych obiektów [Młodak 2006, s. 27; Panek 2009, s. 16-23]¹.

W dalszej części artykułu przedstawiono wybrane mierniki proste służące analizie konkurencyjności regionu uczącego się w odniesieniu do determinant konkurencyjności regionu uczącego się sformułowanych w tabeli 1. Różnorodność mierników wykorzystywanych do badania konkurencyjności regionu uczącego się, oprócz wieloaspektowości i złożoności samego pojęcia, związana jest także z szerokim wachlarzem determinant ją kształtujących, stąd często stosowane podejście dotyczy przypisywania mierników konkurencyjności regionu uczącego się zdefiniowanym uprzednio czynnikom ją determinującym (tabela 2).

Przedstawiona w tabeli 2 lista mierników konkurencyjności regionu uczącego się jest ilustracją operacjonalizacji determinant konkurencyjności *learning region*

¹ Pomimo zasad doboru mierników sformułowanych w literaturze w dyskusjach akademickich zaznacza się, że „najczęściej spotykanym w praktyce punktem wyjścia empirycznej analizy konkurencyjności staje się określenie zbioru wskaźników, z reguły na zasadzie mniej lub bardziej udanego kompromisu między tym, »co być powinno«, a tym, co jest statystycznie dostępne” [Biniecki, Frenkiel 2005, s. 27]. Świadczy to o trudnościach w sprostaniu wszystkim zasadom, zwłaszcza w sytuacji analizy wielu czynników konkurencyjności regionalnej, niemniej jednak należy zaznaczyć, że niewłaściwy dobór mierników prostych wpływa na niewielki stopień wyjaśniania zjawiska złożonego, jakim jest konkurencyjność regionalna.

Tabela 2. Wybrane mierniki konkurencyjności regionu uczącego się

Determinanta	Elementy składowe	Wybrane mierniki konkurencyjności regionu uczącego się
1	2	3
Struktura gospodarki oparta na wiedzy i kreatywności	Struktura branżowa gospodarki	Wskaźnik struktury wytworzonego PKB według sektorów
		Wskaźnik struktury wartości dodanej brutto według sektorów
		Wskaźnik PKB <i>per capita</i>
	Struktura miejska regionu	Wskaźnik urbanizacji
	Struktura zatrudnienia w regionie	Wskaźnik struktury pracujących według sektorów (funkcji) Stopa zatrudnienia
Zasoby ludzkie w sposób ciągły uczestniczące w procesach uczenia się	Jakość zasobów ludzkich (zdolność uczenia się, kreatywność)	Liczba osób korzystających z kształcenia ustawicznego
	Mobilność zasobów ludzkich	Saldo migracji osób z wyższym wykształceniem
Sektor naukowo-badawczy	System naukowo-badawczy	Liczba międzynarodowych programów badawczych, w których uczestniczą uczelnie wyższe
		Liczba jednostek badawczych w regionie w podziale na dziedziny
	Zasoby ludzkie przeznaczane na działalność badawczo-rozwojową	Liczba studentów w systemie szkolnictwa wyższego/liczba ludności
		Liczba absolwentów studiów wyższych jako % liczby studentów w systemie szkolnictwa wyższego
		Liczba osób z tytułem doktora
		Liczba doktorantów w podziale na dyscypliny naukowe
		Liczba przyjętych doktorantów/liczba ludności
		Liczba cudzoziemców jako % ogółu przyjętych doktorantów
		Liczba beneficjentów stypendiów doktorskich na badania naukowe
		Liczba pracowników sektora badawczo-rozwojowego w podziale na sektor przedsiębiorstw i sektor publiczny
		Liczba pracowników sektora B+R/liczba aktywnych zawodowo
		Wydatki na działalność B+R
	Wydatki na działalność B+R w relacji do PKB ogółem oraz w podziale na sektor przedsiębiorstw i sektor publiczny	
Wydatki na działalność B+R na 1 mieszkańca		

		Budżet władz samorządowych przeznaczany na badania
	Produkcja naukowa	Liczba publikacji naukowych/liczba ludności
		Liczba doktoratów w podziale na dziedziny
		Liczba przyznanych patentów na 1000 zatrudnionych w działalności B+R
		Liczba publikacji naukowych i technologicznych/liczba ludności (poziom krajowy = 100)
		Udział procentowy wspólnych publikacji między regionami
		Liczba wniosków patentowych na 1 milion mieszkańców
		Indeks specjalizacji wniosków o patent europejski w podziale na dziedziny technologiczne
		Liczba europejskich wniosków patentowych/liczba ludności aktywnej zawodo
		Relacje nauka-biznes
	Liczba funkcjonujących klastrów w regionie	
	Liczba funkcjonujących konsorcjów badawczych	
	Liczba stypendystów programów wspierających relacje nauka-biznes	
	Liczba międzynarodowych programów badawczych, w których uczestniczą aktorzy regionalni	
	Ośrodki wspierania innowacji	Liczba ośrodków wspierania innowacji na 100 tys. mieszkańców
Liczba przedsiębiorstw utworzonych w ramach inkubatorów technologicznych		
Liczba projektów realizowanych wspólnie z innymi instytucjami otoczenia biznesu w regionie		
Struktura budżetu ośrodków wspierania innowacji		
Udział wydatków na podnoszenie kwalifikacji personelu w budżecie ośrodków wspierania innowacji		
Liczba utworzonych przedsiębiorstw typu <i>start-up</i> na 10 tys. mieszkańców		
Liczba patentów uzyskanych dzięki wsparciu ośrodków wspierania innowacji		
Liczba zorganizowanych konferencji/szkoleń/seminariów		

Tabela 2. (cd.)

1	2	3
Infrastruktura komunikacyjna zorientowana globalnie	Infrastruktura transportowa	Liczba połączeń lotniczych w regionie (krajowych i międzynarodowych)
		Dostępność komunikacyjna w regionie
	Technologie informatyczne/Internet	Wyposażenie w komputery na 1000 mieszkańców
		Dostęp do Internetu na 1000 mieszkańców
Powiązania sieciowe między aktorami regionalnymi oparte na zaufaniu		Liczba umów o współpracę zawartych między aktorami regionalnymi
		Frekwencja w wyborach prezydenckich, samorządowych
		Odsetek osób angażujących się w działalność społeczną
System zarządzania w regionie oparty na elastycznych ramach regulacyjnych i adaptacyjności		Wskaźnik biurokratyzacji (liczba urzędników administracji samorządowej na 1000 mieszkańców)
		Koszty administracyjne jako odsetek budżetu samorządu terytorialnego
		Liczba procedur potrzebnych do założenia działalności gospodarczej
		Liczba dni potrzebnych na założenie działalności gospodarczej
Powiązania aktorów regionalnych na poziomie krajowym i międzynarodowym	Współpraca regionu z innymi regionami na poziomie krajowym	Liczba miast/regionów partnerskich, w ramach których odbywa się współpraca regionu na poziomie krajowym
	Współpraca regionu z innymi regionami na poziomie międzynarodowym	Liczba miast/regionów partnerskich, w ramach których odbywa się współpraca regionu na poziomie międzynarodowym
		Liczba studentów uczestniczących w wymianie międzynarodowej

Źródło: opracowanie własne.

i ich przełożenia na określone wskaźniki ilościowe, a jednocześnie stanowi ilustrację faktu, iż nierzadko dobór mierników konkurencyjności jest złotym środkiem między dostępnością danych statystycznych a zamysłem badawczym autorów. Zaprezentowany zestaw mierników jest punktem wyjścia do dokonania analizy ilościowej konkurencyjności wybranych regionów uczących się, możliwej do przeprowadzenia w zależności od dostępności porównywalnych danych statystycznych.

4. Podsumowanie

Zagadnienie konkurencyjności regionalnej, w tym konkurencyjności regionu uczącego się, jest coraz częściej podejmowane w dyskusjach akademickich. Brak jednoznacznych rozstrzygnięć pojęciowych odnoszących się do konkurencyjności regionu uczącego się wydaje się świadczyć o nie w pełni wykształconej jej koncepcji na gruncie nauk ekonomicznych, co w znacznej mierze utrudnia jednoznaczne wskazanie zarówno determinant, jak i mierników konkurencyjności *learning region*. Niniejszy artykuł to próba konceptualnego ujęcia tego zagadnienia poprzez określenie determinant konkurencyjności regionu uczącego się podzielonych na osiem grup czynników oraz wachlarza mierników prostych służących do jej pomiaru. Wykorzystanie zaproponowanego ujęcia konceptualnego zależy od dostępności danych statystycznych, a także może być uzupełnione o kolejne mierniki wpisujące się w zaproponowane kategorie.

Literatura

- Biniecki J., Frenkiel W., *Konkurencyjność – przedsiębiorczość – rozwój: podstawowe dylematy pojęciowe i metodyczne*, [w:] *Przedsiębiorczy i konkurencyjny region w teorii i polityce rozwoju regionalnego*, red. A. Klasik, z. 218, PAN KPZK, Warszawa 2005.
- Boekema F., Morgan K., Bakkers S., Rutten R., *Introduction to learning regions: a new issue for analysis?*, [w:] *Knowledge, Innovation and Economic Growth. The Theory and Practice of Learning Regions*, red. F. Boekema, K. Morgan, S. Bakkers, R. Rutten, Edward Elgar, Cheltenham 2000.
- Bristow G., *Critical Reflections on Regional Competitiveness. Theory, Policy, Practice*, Routledge, Abington 2010.
- Czyżewska D., *Regiony uczące się*, [w:] *Konkurencyjność regionalna: koncepcje, strategie, przykłady*, red. E. Łązniewska, M. Gorynia, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
- Domański R., *Przestrzenna transformacja gospodarki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997.
- Domański T., *Rola uniwersytetów w promocji polskich miast i regionów – nowe wyzwania strategiczne*, [w:] *Marketing akademicki. Rola uniwersytetów w promocji miast i regionów*, red. T. Domański, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011.
- Goźdelak G., Jałowicki B., *Konkurencyjność regionów*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2000, nr 1(1).
- Młodak A., *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Difin, Warszawa 2006.
- Moulaert F., Sekia F., *Territorial Innovation Models: A Critical Survey*, „Regional Studies” 2003, vol. 37, no. 3.

Panek T., *Statystyczne metody wielowymiarowej analizy porównawczej*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009.

Szymła Z., *Determinanty rozwoju regionalnego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław-Warszawa-Kraków 2000.

LEARNING REGION'S COMPETITIVENESS – A CONCEPTUAL APPROACH

Summary: Competition in the global world economy is observed not only between companies, but also between national economies and regions. In the scientific literature a special place is devoted to the learning region concept – one of the most recent regional innovation models. Some researchers consider the learning region as a synthesis of some theoretical models elaborated before and highlight its importance to the socio-economic development by combining regional learning processes and some unique regional characteristics. The paper is an attempt to show a conceptual approach of the learning region's competitiveness. Starting with the notion of learning region and learning region's competitiveness, the author discusses the determinants and indicators that can be used to measure the learning region's competitiveness.

Keywords: learning region, competitiveness, learning processes.